

РЕЦЕНЗІЯ

**на монографію С. П. Рудої «Григорій Миколайович Мінх. 1835-1896».
- К.: Інформ.-видав. центр Держкомстату України, 2012. - 262 с.**

Біографічний жанр відкриває великі можливості для історика науки, оскільки творчий портрет дослідника зазвичай постає перед читачем на тлі історичних і соціальних подій, що відповідають періоду життя цього вченого. І автором рецензованої монографії повною мірою використані переваги біографічного жанру, оскільки етапи життя професора Київського університету ім. Св. Володимира Г. М. Мінха подаються у вирі подій, що відображають особливості розвитку науки та освіти в Російській імперії другої половини XIX століття.

Процес інституціоналізації наукових напрямків на території України показаний на прикладі становлення однієї з університетських дисциплін – патологічної анатомії. В процесі опису роботи Г. М. Мінха в стінах Київського університету освітлені організація та діяльність кафедри патологічної анатомії, складання курсу лекцій з цього предмета, створення лабораторії й анатомічного театру для практичних занять зі студентами.

Другим науковим напрямком, розробкою якого займався професор Мінх, стала епідеміологія. Процес становлення її як самостійної дисципліни в його час тільки починався, жодної спеціальної установи такого профілю не існувало, а тому перші кроки вченого в цій галузі були зроблені в прозектурах лікарень Москви й Одеси, а отримані результати доповідалися ним на засіданнях медичних товариств.

Наукові товариства – своєрідні неформальні організації вчених – були місцем обговорення одержуваних їхніми членами нових, оригінальних результатів, вони ж надавали можливість наступної публікації цих результатів у вигляді статей і монографій.

Роль неформального наукового товариства як важливої ланки в самоорганізації наукового співтовариства детально освітлена автором у розділі, присвяченому Товариству київських лікарів. Питання створення й діяльності наукових товариств - один з напрямків історико-наукових досліджень С. П. Рудої. І хоча діяльність Товариства київських лікарів уже розглядалася нею в монографії, присвяченій іншому професорові Київського університету - В. К. Високовичу (2005), у процесі написання рецензованої монографії їй вдалося знайти нові факти й створити більш повну картину функціонування цього значного співтовариства вчених-медиків.

Історія Товариства київських лікарів відтворена на основі вивчення маловідомих матеріалів: протоколів Товариства й супутніх їм додатків; звітів про діяльність Товариства за 25 і 50 років його існування; нечисленних відомостей історіографічного характеру, що містяться у науковій літературі. Особливу увагу приділено автором виступам Г. М. Мінха на засіданнях Товариства, його діяльності в якості голови Товариства у 1882-1886 і 1892-1894 рр. Показано творчі контакти Товариства київських лікарів і самого Г. М. Мінха з іншими науковими об'єднаннями й установами медичного та природничо-наукового профілю.

Найбільші можливості для консолідації вчених різних спеціальностей, для взаємного обміну думками та інформацією в Росії ХІХ століття надавали наукові з'їзди. На трибунах з'їздів уперше пролунали доповіді про такі пріоритетні відкриття, як фагоцитарна теорія І. І. Мечникова, концепція подвійного запліднення в покритонасінних рослин С. Г. Навашина та ін. Як показано автором, на з'їздах натуралістів і лікарів, а також на так званих «Пироговських» з'їздах Г. М. Мінх переконливо відстоював свої погляди щодо заразності прокази та необхідності суворої ізоляції хворих.

Також значний інтерес становлять рідкісні документальні матеріали, наведені у вигляді додатків до монографії: указ Катерини ІІ про заснування у Москві лікарні та богадільні «для незаможного люду»; статuti наукових товариств; привітання на адресу Товариства київських лікарів з нагоди його ювілею; документи, пов'язані з організацією наукових з'їздів.

На завершення варто відзначити, що монографія С. П. Рудої «Григорій Миколайович Мінх. 1835-1896», у якій відтворено творчий портрет одного з видатних представників вітчизняної науки другої половини ХІХ століття, є корисною як для істориків науки, так і для всіх, хто цікавиться історією науки та культури України.

**Доктор історичних наук,
старший науковий співробітник,
професор кафедри «Суспільні та гуманітарні науки»
Державного економіко-технологічного
університету транспорту МОН України**

В. М. Гамалія